

Høringsnotat – forslag til endring av definisjonen av de utvalgte naturtypene slåttemark, slåttemyr og kystlynghei som tilpasning til ny metode for kartlegging

Etter avtale med Klima- og miljødepartementet foreslår Miljødirektoratet endringer i definisjonene av de utvalgte naturtypene slåttemark, slåttemyr og kystlynghei i forskrift om utvalgte naturtyper § 3. Endringene består i at det tas inn alternative beskrivelser av naturtypene basert på Artsdatabankens system for å beskrive norsk natur: Natur i Norge (NiN) og Miljødirektoratets instruks for kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN. Endringene er ikke ment å innebære noen endring i hvilket areal som skal innbefattes i de tre utvalgte naturtypene.

Vi ber om at innspill til høringa sendes via Miljødirektoratets hjemmesider: miljodirektoratet.no/horing innen 1. oktober 2021.

Bakgrunnen for forslaget

Etter naturmangfoldloven § 52 kan Kongen i statsråd fastsette i forskrift at bestemte naturtyper skal være utvalgte. Følgene av utvelgelsen framgår i naturmangfoldloven §§ 53-55. Etter § 53 er utvelgelsen en instruks til kommuner og andre offentlige myndigheter om at de skal vektlegge hensynet til de utvalgte naturtypene særlig sterkt når de fatter vedtak og andre beslutninger. UN-ordninga medfører imidlertid også til en viss grad direkte plikter for borgerne, særlig ved at den medfører et krav om at jordbruks- og skogbrukstiltak som kan påvirke naturtypen må godkjennes av kommunen før tiltakshaver kan gjennomføre tiltaket.

Regjeringa utpekte de første fem utvalgte naturtypene ved fastsetting av forskrift om utvalgte naturtyper av 13. mai 2011. Ordninga er seinere utvidet i to omganger slik at det i dag er åtte utvalgte naturtyper.

Forskrift om utvalgte naturtyper § 3 definerer hvilken natur som skal regnes som utvalgt naturtype og dermed omfattes av lovreglene nevnt over. For tre av dagens utvalgte naturtyper, slåttemark, slåttemyr og kystlynghei, er det gjort ei begrensning i definisjonen ved at det kun er lokaliteter som oppfyller visse krav til kvalitet som er omfattet av ordninga. Kravene til kvalitet er definert ved at lokaliteten må ligge i nærmere angitte kvalitetsklasser. Disse kvalitetsklassene er hentet fra kartleggingssystemet etter DN-håndbok 13.

I tråd med føringer fra Stortinget og departementet har Miljødirektoratet faset ut naturkartleggings- og verdsettingssystemet etter DN-håndbok 13, og gått over til kartlegging basert på NiN-systemet. Den nye NiN-baserte metoden for kartlegging og kvalitetsvurdering av terrestriske naturtyper er spesifisert i Miljødirektoratets instruks for kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2.

Omlagginga i kartleggingsmetodikken innebærer imidlertid at vi per i dag ikke uten videre kan fastslå om nykartlagte lokaliteter er forekomster av de utvalgte naturtypene "slåttemark", "slåttemyr" eller "kystlynghei" eller ikke. Ved kartlegging av disse naturtypene må en dermed også benytte kartleggings- og verdsettingsmetodikken etter DN-håndbok 13 for å fastslå status som utvalgt naturtype. At arealet må kartlegges etter to kartleggingsmetodikker framstår som uhensiktsmessig.

Generelt om forslaget

Miljødirektoratet har innhentet en rapport fra NIBIO og NTNU Vitenskapsmuseet der de har vurdert hvordan en for de aktuelle naturtypene ut fra dagens kartleggingsmetodikk kan gi en definisjon som i størst mulig grad vil gi en tilsvarende avgrensning av de utvalgte naturtypene slåttemark, slåttemyr og kystlynghei som den som gjelder etter dagens forskrift. Rapporten er tilgjengelig på NIBIO sine nettsider (<https://hdl.handle.net/11250/2681538>). Vi har basert forslagene våre på denne rapporten.

Rapporten gir en oversikt over de ulike beskrivelsene og kriteriene for kartlegging og verdisetting/kvalitetsvurdering av de tre naturtypene fra utarbeidelsen av DN-håndbok 13 til i dag. Den gir også en analyse av hvordan en ny definisjon av utvalgt naturtype vil slå ut sammenlignet med tidligere definisjon basert på et datasett med registreringer fra 2018 og 2019. Datasettet som er benyttet består av et uttrekk fra Naturbase der naturtypelokaliteter av henholdsvis slåttemark, slåttemyr og kystlynghei har blitt kartlagt etter både DN-håndbok 13 og Miljødirektoratets instruks.

Den oversikten vi i dag har over utbredelsen til de utvalgte naturtypene, er basert på flere tiår med kartlegging. Innen overskuelig framtid vil det dermed ikke være praktisk eller økonomisk mulig å foreta en ny kartlegging av alle kjente lokaliteter for å klassifisere dem etter en ny definisjon. For å unngå at de allerede kartlagte lokalitetene faller ut, foreslår vi at dagens definisjon beholdes i forskriften, og at de aktuelle bestemmelsene utvides med en alternativ definisjon. På denne måten vil alle forekomster som allerede har fått status som utvalgt naturtype beholde denne statusen.

Vi har videre tatt sikte på at den nye definisjonen ikke skal innebære noen utvidelse av virkeområdet til forskriften. Forekomster som ikke oppfyller kvalitetskravene i dagens forskrift, skal dermed i minst mulig grad kunne omfattes av den nye definisjonen.

Utover å foreslå nye definisjoner har vi også forslått enkelte presiseringer og klargjøringer i dagens definisjoner. Disse presiseringene innebærer ingen materielle endringer.

Nærmere om forslaget til endring av definisjonen av den utvalgte naturtypen slåttemark

Forslaget fra NIBIO og NTNU Vitenskapsmuseet var følgende:

Alle lokaliteter med lauveng uavhengig av kvalitet, alle lokaliteter med semi-naturlig våteng med slåttemarkspreg unntatt svært lav kvalitet og slåttemark med svært høy kvalitet, høy kvalitet, moderat kvalitet og lav kvalitet med moderat naturmangfold eller moderat tilstand inngår som UN slåttemark.

Med slåttemark menes åpen eller spredt tresatt eng med vegetasjon som er betinget av tradisjonell slått, og som fortsatt bærer preg av dette. UN Slåttemark kan også omfatte slåttemark som viser spor etter tidligere pløying og/eller innsåing så lenge vegetasjonene har slåttemarkspreg.

Slåttevåteng inngår som en delnaturtype av slåttemark i DN-håndbok 13 mens det er en egen naturtype i NiN og Miljødirektoratets kartleggingsinstruks. Vi foreslår derfor å inkludere semi-naturlig våteng med slåttemarkspreg i teksten i ny definisjon, i tråd med forslaget. Det foreslås også tatt inn en forklarende setning om hva semi-naturlig våteng med slåttepreg er.

Miljødirektoratet foreslår imidlertid ikke å inkludere mer av semi-naturlig våteng med slåttemarkspreg enn øvrig slåttemark slik NIBIO og NTNU Vitenskapsmuseet foreslår. Kvalitetskravene i dagens forskrift skiller ikke mellom våteng og annen slåttemark. Å inkludere alle

lokaliteter med semi-naturlig våteng med slåttemarkspreg, uavhengig av kvalitet, vil dermed utvide virkeområdet til reglene om utvalgte naturtyper til nytt areal. Vi finner det ikke hensiktsmessig å foreslå en slik endring uten at eventuelle mothensyn er vurdert.

Miljødirektoratet foreslår videre å ta inn ei formulering om at enga må ha vært lite eller ikke gjødslet eller jordbearbeidet i definisjonen. Formuleringa framkommer direkte i definisjonen av slåttemark i DN-handbok 13, og har dermed blitt lagt til grunn i kartlegging fram til i dag.

Miljødirektoratet foreslår derfor at følgende tas inn i forskriften som alternativ definisjon av slåttemark (foreslåtte endringer i dagens ordlyd i kursiv):

Slåttemark, inkludert lauveng og *semi-naturlig våteng* med slåttemarkspreg, klassifisert av Miljødirektoratet som ...

... "svært høy", "høy" eller "moderat lokalitetskvalitet", eller "lav lokalitetskvalitet" med enten "moderat tilstand" eller "moderat naturmangfold". For lauveng omfattes også forekomster klassifisert som "lav" eller "svært lav lokalitetskvalitet".

Med slåttemark menes åpen eller spredt tresatt eng med vegetasjon som er betinget av tradisjonell slått, og som har vært lite eller ikke gjødslet eller jordbearbeidet, og som fortsatt bærer preg av dette. Med lauveng menes slåttemark med spredte lauvtrær som er styvet/hamlet. Med *semi-naturlig våteng med slåttemarkspreg* menes slåttemark på våtmark som ikke danner torv.

Nærmere om forslaget til endring av definisjonen av den utvalgte naturtypen slåttemyr

Forslaget fra NIBIO og NTNU Vitenskapsmuseet var følgende:

Slåttemyr er jordvannsmyr som er preget av langvarig hevd gjennom slått. Undertypen sørlig slåttemyr begrenses til boreonemoral og sørboreal bioklimatiske soner.

Alle lokaliteter med undertypen sørlig slåttemyr inngår i utvalgt naturtype, med unntak av lokaliteter med svært lav kvalitet. I tillegg inngår andre lokaliteter med slåttemyr med minst moderat kvalitet, samt lokaliteter med lav kvalitet i moderat tilstand.

Inkludering av lokaliteter av sørlig slåttemyr i alle lokalitetskvaliteter på bakgrunn av annen rødlistestatus vil utvide virkeområdet for reglene om utvalgte naturtyper til nytt areal, sammenlignet med dagens forskrift. Miljødirektoratet finner det ikke hensiktsmessig å foreslå dette nå.

NIBIO og NTNU Vitenskapsmuseet foreslår en endring i beskrivelsen av hva slåttemyr er. De foreslår en formulering som er i tråd med kartleggingsinstruksen og NiN. Forslaget er kun en språklig presisering av det som også gjelder i dag. Miljødirektoratet ønsker likevel ikke å gjøre større endringer i forskriftsteksten en nødvendig, og foreslår derfor likevel ikke å ta inn endringa ut over å ta inn presisering om at slåttemyr må være "jordvannsmyr". Dette er i tråd med dagens forståelse av forskriften

Miljødirektoratet foreslår derfor at følgende tas inn i forskriften som alternativ definisjon av slåttemyr:

Slåttemyr klassifisert av Miljødirektoratet som

...

"svært høy", "høy" eller "moderat lokalitetskvalitet", eller "lav lokalitetskvalitet" med "moderat tilstand".

Med slåtte myr menes *jordvannsmyr* som er preget av langvarig hevd gjennom slått og som fortsatt bærer preg av dette.

Nærmere om forslaget til endring av definisjonen av den utvalgte naturtypen kystlynghei

Forslaget fra NIBIO og NTNU Vitenskapsmuseet var følgende:

Alle lokaliteter med kystlynghei inngår i utvalgt naturtype med unntak av lokaliteter med svært lav kvalitet. Ved kartlegging av kystlynghei som naturkompleks inngår lokaliteter med minst moderat kvalitet, samt lokaliteter med lav kvalitet i moderat tilstand.

Naturkompleksnivået er per i dag ikke definert i NiN. Det er dermed ikke mulig å kartlegge kystlynghei som naturkompleks. Miljødirektoratet foreslår derfor ikke å ta inn henvisning til kartlegging av kystlynghei som naturkompleks i forskriften.

Miljødirektoratet foreslår derfor at følgende tas inn i forskriften som alternativ definisjon av kystlynghei:

Kystlynghei klassifisert av Miljødirektoratet som ...

...

"svært høy", "høy", "moderat" eller "lav lokalitetskvalitet"

Administrative og økonomiske konsekvenser

De foreslåtte endringene vil forenkle kartleggingsarbeidet, ved at mulige forekomster av de tre utvalgte naturtypene kun trenger å kartlegges etter NiN/Miljødirektoratets instruks og ikke både etter NiN og etter DN-håndbok 13. Endringene vil være tidsbesparende for kartlegger og dermed også kunne redusere kostnadene for oppdragsgivere for kartlegging.

Utover dette antar vi forslaget ikke vil ha administrative eller økonomiske konsekvenser.